

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

45. An Pontifex per Indulgentias intendat non solum liberare à pœnitentiis
injunctis in confessione, sed etiam à non injunctis? Et discutitur, quid est
sentiendum de Indulgentiis antiquitus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

non posse Pontificem pro sua potestate modo dicto penitentiam immutare: præsertim cum adest tanta voluntas ipsius penitentis, ut verè adest in hoc negotio. Quis enim non ferat libenter, aut patienter sibi penitentiam à confessario iniunctam relaxari? Posterior pars primi antecedentis satis, ut opinor, probata in primo argumento autoritate Ecclesiæ, Ita Granadus, qui etiam *num. 13.* rectè obseruat, quòd cum dicimus Pontificem virtute Indulgentiarum tollere obligationem implendi penitentiam, intelligendum est de illis, prout imponuntur ad satisfaciendum, non verò quatenus sunt præseruatio, & medicina. Quod quidem non ita accipiendum est, quasi quòd quomodolibet est medicina præseruans teneatur penitens implere, ad huc. 7. & licet Indulgentiam consequatur, sic enim quamlibet in tom. liber penitentiam implere tenetur. *Primo* quia iuxta Tridentinam *sess. 14. c. 8.* confessarius in iniungenda penitentia habere præ oculis debet, ut illa sit ad nouam vitam custodiam, & infirmitatis, seu medicamentum. *Secundo*, quia nulla penitentia, seu satisfactio est, quæ non præseruet in futurum aliquo modo, quatenus reddit difficilius iterum peccare, ne cogatur homo iterum acceptare, & implere satisfactionem. Quod sanè si admitteretur, nullius momenti essent hæc dicta: nec Pontifices absoluerent ab iniunctis. Intelligenda ergo est prædicta limitatio de illa penitentia, quæ speciali aliquo titulo, est præseruatiua: ut si doctamen. Petro, cui fuit occasio sæpiù peccandi, ingressus in hanc, aut illam domum, iniungeret confessarius, ne deinceps ingredere deretur. Extra hunc verò, aut similes casus concessio Indulgentiæ liberat ab obligatione implendi penitentiam: & ipsa bona opera, quibus ad consequentem Indulgentiæ disponitur, non solum iuuant ad satisfactionem, sed etiam ad præseruandum in futurum.

Sup. hoc in Ref. 1. not. præterita & in Ref. 3. r. 1. & in tom. 5. r. 1. Ref. 201. §. penult. & vi.

8. Ex supradicti infertur *primò*, non teneri penitentem ad seruandam penitentiam, quam in vindictam suorum peccatorum in foro sacramentali accepit, si probabiliter Indulgentias lucratus est: quamuis optimum consilium sit, adhuc lucratis Indulgentiis, eam adimplere. Corollarium hoc est commune Doctorum, vno reclamante Valentia *disp. 7. de Indulgentiis, quest. 20. punct. 3. §.* sunt autem circa hanc Indulgentiam formam. Ratio verò Corollarij est, quia non tenetur penitens his pro eodem debito soluere: igitur si pro eadem pena adæquatè soluit per Indulgentias, non tenetur iterum pro eadem per propriam satisfactionem soluere.

Sed ex superius firmatis oritur pulchra questio hic necessariò tractanda; idèò quæro.

RESOL. XLV.

An Pontifex per Indulgentias intendat non solum liberare à penitentia iniunctis in confessione, sed etiam à non iniunctis.

Et discutitur, quid est sciendum de Indulgentiis antiquitus concessis.

Et inferitur, quòd cum conceditur Indulgentia 40. vel 100. dierum, vel annorum, non intelliguntur dies, vel anni penarum, quas in Purgatorio eramus soluturi. Ex part. 8. tr. 1. Ref. 81.

§. 1. **D**igladiantur Doctores circa præsentem questionem.

Prima sententia affirmat solum liberari homines virtute Indulgentiarum à pena debita peccatis pro quibus confessarius penitentiam iniunxit. Hanc

amplectuntur Alexander 4. *part. quest. 23. commentario Durandus in 42. distict. 20. q. 4.* Caietanus tom. 1. *opusculorum tractat. 20. c. 2. & 7.* & alij. Probatur, quia Ecclesia solum concedit Indulgentias, quibus homines liberentur à penitentia iniunctis: ergo illarum effectus est sola relaxatio penitentia iniunctæ. Consequencia est euidens: antecedens verò probatur, quia consuetus tenor concedendi Indulgentias est sub illis verbis: Absoluimus ab iniunctis; vel Relaxamus iniunctas penitentias; & si aliquando similes particula non apponuntur, intelligendum est, Indulgentias concedi, iuxta vtitatum modum. Confirmatur *primò* quia in cap. *cum ex eo, de penit. & remissionibus*, coarctatur potestas concedendi Indulgentias quam Episcopi habeant, sed si virtute Indulgentiarum absoluerent homines à non iniunctis, non esset restricta ea potestas: ergo Minor probatur, quia sibi præcipitur Episcopis ne concedant, nisi annum, vel quadraginta dies Indulgentias de penitentia iniunctis; si autem absoluerent possent etiam à non iniunctis, non esset coarctata potestas, possent enim abque vlla limitatione concedere Indulgentias, quibus liberarent à non iniunctis. Confirmatur *secundò*, quia in formula vitata Indulgentiarum conceduntur septem anni, quadraginta dies, decem quadragena, &c. Hi autem modi loquendi significant penitentias, quæ olim à confessariis iniungi solebant, iuxta Canones penitentiales: ergo effectus Indulgentiarum, quæ modò conceduntur, est sola relaxatio penitentia iniunctæ.

2. *Secundæ sententiæ* affirmat duo; *unum* est, si in forma concessionis Indulgentiæ nulla limitatio adhibeatur, sed absolute relaxetur pena peccatorum, intelligendum esse, virtute illius remitti etiam penam non iniunctam. *Alterum* est, si expressè apponatur illa particula, *de iniunctis*, intelligendum esse concessionem restringi ad solum relaxationem penitentia à confessario iniunctæ.

3. *Prior pars* probatur, quia Pontifex habet potestatem relaxandi penas, etiam si non deleantur, peccatis in confessione explicatis, ut omnes fatentur: ergo quando absolute penam relaxat, non est cur limitetur ad solas penitentias iniunctas, præsertim cum beneficium Principis ample intelligendum sit. Dico, interpretandum si nihil obstat, ut in præfati verè non obstat, sed potius verba concessionis hanc explicationem præ se ferant. Vnde ad rationem primæ sententiæ respondetur negando antecedens: ad probationem verò dicitur illum non esse semper tenorem concessionis, sæpè enim præsertim in iubilæis, relaxatur absolute pena: cuius rei habemus exemplum in extrauaganti, *Aliquorum, de penitentia & remissionibus*, ubi Bonifacius VIII. concedit non solum plenam, & largiorem, imò & plenissimam omnium veniam peccatorum; ubi glossa ait, Pontificem declarasse, se concedere Indulgentiam, tam plenam quam posset potestate clauium. Cum ergo verba prædicta nullam mentionem faciant penitentia iniunctæ, & aliunde certum sit posse Pontificem etiam à non iniunctis absolueret, ad non iniuncta etiam extenditur hæc Indulgentia, quam postea concessit etiam Clem. VI. in Extrauaganti; *Vniuersus eod. tit.* quinquagesimo quoquo anno; quod verò Caietanus responderet, scilicet vereri se ne Pont. eam declarationem adhiberit ut priuatus Doctor, & consequenter errauerit, hoc inquam valde displicet, vel ea solum ratione quòd cum in potestate Papæ situm sit absolueret etiam à non

non iniunctis, quocumque modo declarauerit, id fuisse voluntatis, & mentis sue, satis superque erit, vt credamus, prefatam. Indulgentiam extendi etiam ad non iniunctas.

4. *Posterior pars* supradictæ sententiæ probatur, quia certum est, Pontifices posse concedere Indulgentias de iniunctis pœnitentiis: ergo quando id, & non aliud exprimitur in forma concessionis, non est extendenda concessio ad non iniunctas. Pater consequentia, quia si id facere liceret, multi textus, & litteræ Apostolicæ pro libito cuiuslibet extendentur ad casus in eis non contentos, quod sine sufficientissima ratione illicitum esset. Confirmatur, quia Indulgentiæ, vt est commune Theologorum, & Canonistarum proloquium, tantum valent, quantum sonant: totus enim effectus earum pendet ex voluntate concedentis. Voluntas autem concedentis non se extendit ultra verba in ipsa concessione posita: quando igitur in concessione ponitur verbum, de iniunctis pœnitentiis, Indulgentiæ non se extendunt ultra pœnam, pro qua iniuncta est pœnitentia. Et ita hanc sententiam tenet Durandus in 4. dist. 20. q. 4. n. 9. Caietanus tom. 1. opusculorum, tr. 15. de Indulgentiis, q. 7. Sotus in 4. dist. 21. q. 2. art. 1. conclus. 3. Petrus Sotus lect. 2. de Indulgentiis, ad finem. Angelus verb. Indulgentia 1. circa finem. Narnicus tract. de Indulgentiis. Bellarminus lib. 1. de Indulgentiis, cap. 7. propositio 5. Henriquez lib. 7. de Indulgentiis, cap. 6. & 3. part. n. 8. Valentia supra citatus. Nuguez 3. part. tom. 2. q. 25. art. 1. difficult. 3. conclus. 4.

5. *Tertia sententia.* Docet Suarez in 3. part. tom. 4. disp. 50. de effectu Indulgentiarum, sect. 4. assert. 3. Coninck disp. 12. dub. 3. conclus. 3. Fillucius tract. 8. de causa finali Indulgentiarum. c. 7. q. 1. & alij putant, cum conceditur Indulgentia de iniunctis pœnitentiis, eam non solum extendi ad pœnam, pro qua iniuncta est pœnitentia sacramentalis; sed etiam ad alias, pro quibus nulla pœnitentia iniuncta est. Fundamentum Suarez est: quoniam hæc verba de iniunctis pœnitentiis, non sunt restrictiua, sed ampliatiua; habent enim hunc sensum, ut non solum Indulgentia extendatur ad pœnas, quibus nulla iniuncta est pœnitentia, sed etiam ad eas, quibus pœnitentia est iniuncta. Igitur cui conceditur Indulgentia de pœnitentiis iniunctis, à fortiori conceditur etiam de pœnis, quibus nulla est pœnitentia iniuncta. Antecedens probatur: tum quia maius est remittere pœnam plurius, quam paucioribus titulis debitam; sed pœna, cui imposita est sacramentalis pœnitentia, non solum est debita lege naturali, & diuina, sed etiam humana Sacerdotis illam imponentis. Tum quia in iudicio humano facilius est remittere pœnam ante sententiam à iudice decretam, quam post sententiam latam; ergo etiam in hoc iudicio. Tum quia probabile est, per voluntarias pœnitentias, quas pro nostris peccatis exsoluimus, prius nobis remitti pœnas eorum peccatorum, ad quas persoluendas non habemus sacramentales pœnitentias, quam eorum, ad quas persoluendas iniunctas habemus pœnitentias: nam harum remissio, quantum fieri potest, reseruat facienda per pœnitentiam à confessario iniunctam.

6. *Deinde* probatur, quia beneficium Principis largissime interpretandum est: sed concessio Indulgentiæ est beneficium Principis Ecclesiastici: ergo largissime interpretandum est iuxta dicta in primo argumento. Minor, & consequentia patent: maior habetur in cap. olim. de verborum significatione, & declaratur exemplo: si enim Episcopus concedat simplici Sacerdoti potestatem absoluendi à

reseruat, consequenter concedere censetur potestatem absoluendi à non reseruat, tum quia ista gratia largè accipienda est: tum etiam quia concessio difficiliore, concedi putatur quod facilius est.

7. *Tertio* probatur, quia ex eo quod Indulgentiæ restringantur ad pœnitentias iniunctas, nullum commodum, sed potius incommodum proueniunt; ergo non est credendum, vniquam fuisse de mente Pontificis prædictam coarctationem. Antecedens probatur, nam in primis, quid obsecro, molumentum afferet relaxari potius pœnitentiam iniunctam, quam non iniunctam, cum vtrique in foro diuini debeat, & aliunde id quod in foro Ecclesiæ debetur, non omnino tollatur, sed ad hoc teneatur homo iniunctam à confessario pœnitentiam implere? *Deinde* potius varia incommoda proueniunt ex eiusmodi restrictione: primum etiam si homo iustus sit, nolitque modò confiteri, ac proinde non habeat pœnitentiam iniunctam, non poterit Indulgentia, cum tamen eius fructum percipiat peccator, cui iniuncta pœnitentia est in confessione. *Præterea*, si quis diligens sit in pœnitentiis iniunctis adimplendis, ita vt tempore Indulgentiæ nullam debeat, non consequetur Indulgentiam, quia non habet pœnitentias iniunctas; e contra vero illam obtinebit, qui negligens fuit in adimplendis, quod sanè absurdum videtur.

8. *Vidisti*, amice Lector, pugnantem inter se sententias: ego, vt verum fatear tertie magis libenter adhareo, & nunc de facto puto cum Amico in cursu Theologico, tom. 8. disp. 29. sect. 3. numer. 52. omnes Indulgentias extendi ad quacumque pœnas, etiam pro quibus nulla est iniuncta pœnitentia. Et ratio est, quia nunc pœnitentiæ, quæ à confessariis pro peccatis confessis iniunguntur, sunt ad eò exiles, vt parum utilitatis pœnitentibus afferrent Indulgentiæ, si tantum eas pœnas remitterent, pro quibus illæ iniunctæ sunt. Quare etiam quando Pontifices addunt prædictam adiectionem, de iniunctis pœnitentiis, intelliguntur, ex benigna interpretatione, Indulgentias extendere etiam ad pœnas, pro quibus nulla iniuncta est pœnitentia, cum non præsumantur velle tam exiguum fructum per Indulgentias fidelibus concedere. Atque in confirmationem huius partis faciunt argumenta à Suarez adducta. Quid autem dicendum sit de Indulgentiis antiquitus concessis vide Amicum *ubi supra*, qui num. 60. optime infert, *Primo*, Indulgentiam non solum remittere pœnitentias in foro sacramentali à confessario iniunctas, sed etiam pœnas ipsas, pro quibus sacramentales pœnitentiæ sunt iniunctæ. Alioqui si Indulgentia solum liberaret à pœnitentiis sacramentaliter iniunctis, & non à pœnis, pro quibus illæ iniunguntur, nullum afferret pœnitenti lucrum, sed potius damnum, quatenus tolleret pœnitentias, quibus homo satisfaceret pœnis propter peccata contractis, & simul relinqueret pœnas ex condonatis peccatis relictas. Infertur *Secundo*, cum conceditur Indulgentia 40. vel 100. dierum, aut annorum, non intelliguntur dies, vel anni pœnarum, quas in Purgatorio eramus soluturi, cum vix putet Sotus in 4. dist. 21. q. 2. art. 1. post secundam conclusionem, maximam Purgatorij pœnam excedere 20. aut 10. annos, quod an sit verum, nunc non disputo; sed solum cum communi Doctorum sententia aio, intelligi dies, vel annos earum pœnitentiarum, quæ iuxta antiquam Ecclesiæ consuetudinem imponebatur pœnitentibus. Vt enim supra vidimus, propter vinum peccatum mortale graue imponebatur pœnitentia septem annorum,

annorum, vt videlicet pœnitens semel, aut bis in hebdomada ieiunaret, se flagellaret, aut psalmos recitaret, vel quid simile. Vnde quadragena erat pœnitentia continua 40. dierum, sicut septena erat pœnitentia continuata per septem dies continuos, vel vt alij volunt, per septem menses. Indulgentia igitur 40. aut 100. dierum vel annorum; liberat ab illa pœna, pro qua satisfecisset pœnitens, si adimpleuisset iniunctam pœnitentiam 40. aut 100. dierum, vel annorum. Quo fit, vt non tanta respondeat remissio pœnæ vnus anni in Purgatorio, quanta remittitur hic per pœnitentiam vnus anni; quia cum pœna Purgatorij sit longè acerbior quacumque pœna huius vitæ, vix ad soluendam pœnam vnus diei, in Purgatorio sufficit pœnitentia vnus anni in hac vita facta: ac proinde per indulgentiam septem annorum vix fortasse remittitur pœna septem dierum Purgatorij. Sed ad alia procedamus.

RESOL. XLVI.

An Pontifex possit dispensare, vt aqua vino consecrando non miscetur.

Et an necessitas admiscendi aquam vino consecrando proueniat ex præcepto Diuino, aut Ecclesiastico.

Et an permittendus sit Armenis mos consecrandi in solo vino absque aqua, sicut Græcis consecrandi in fermentato? Ex part. 8. tract. 1. Res. 22.

Pro doctrina, & quæst. contenta in hoc. & seq. §§. in tom. 2. tr. 1. lege doctrinam alterius §. eius annot.

Solutio huius quæstionis pendet ex alia, an necessitas admiscendi aquam vino consecrando, proueniat ex præcepto Diuino, vel Ecclesiastico. Proueniat ex præcepto Diuino, docet Granado in 3. part. contr. 6. tract. 2. disp. 4. sect. 1. disp. 3. n. 9. vbi citat Valentiam, Caltrum, & Hosium. Probat hanc sententiam.

1. Primò auctoritate Patrum. Et in primis illustria sunt verba sextæ Synodi can. 32. In omni Ecclesia, vbi spiritalia lumina resplendent, hic ordo diuinitus traditus seruatur, vt scilicet aqua miscetur vino in sacramento Eucharistiæ. Et Concilium Carthaginense III. can. 24. In Sacramentis corporis, & sanguinis Domini, nihil ampliùs offeratur, quàm ipse Dominus tradidit: hoc est, panis, & vinum aquæ mistum. Quæ verba miror à Gabriele Vasquez explicari, ita vt cadant super vinum tantùm. Deinde S. Cyprianus in epist. 63. Dominus inquit, calicem, docuit exemplo magisterij sui, vini & aquæ coniunctione misceri. Nec responderi potest, idèd hoc dici traditum à Domino, quia ad eius exemplum, & imitationem fit ab Ecclesia: etenim id non est tradi, aut præscribi, sed solum ob oculos poni, vt illud imitetur, qui vult.

2. Secundo probatur, quia Christus Dominus, cum calicem consecrauit, admiscuit aquam vino: ergo hæc mistio cadit sub diuino præceptum. Antecedens patet, Primò auctoritate omnium Scholasticorum, S. Thomæ, Alexandri, Soti, Bonauenturæ, & omnium recentiorum quos supra adduximus. Secundo testimoniis Conciliorum; id enim docuit sexta Synodus supra: Florentinum in decreta Eugenij, iuxta testimonia (inquit) sanctorum Patrum creditur, ipsum Dominum in vino aqua permixto hoc instituisse Sacramentum. Tridentinum ait, ita credi Dominum fecisse.

4. Deinde notandum etiam Primò; quia perfecta consecratione dictum est à Domino: Hoc facite in

panem commemorationem; vbi præcepisse videtur, non solum quod ad Sacramenti substantiam erat absolute necessarium, sed quod ad ritus maximi momenti, & mysterijs plenissimos, cuiusmodi est aquæ admixtio. Secundo, quia cum integra calicis consecratio, per modum vnus peracta sit, nimum consecrando vinum aqua mistum, non videtur vllam reperiri fundamentum, cui nitamur ad asserendum mistionem illam relictam fuisse arbitrio discipulorum. Et ita hanc sententiam tenet etiam Henriquez lib. 8. cap. 12. num. 4.

3. Sed mihi magis placet contraria sententia, vnde hoc præceptum Scorus in 4. dist. 11. quæst. 8. §. ad secundam questionem. Sotus distinct. 9. quæst. 1. art. 6. §. colligitur ergo, & plures alij, existimant esse humanum.

6. Quorum sententia est probabilior, Primò, quia est magis conformis Concil. Trident. sess. 2. c. 7. dicenti: Monet deinde sancta Synodus præceptum esse ad Ecclesia Sacerdotibus, vt aquam vino calice offerendo miscerent; quamuis enim nihil veter id quod à Deo iubetur, etiam præcipi ab Ecclesia, modis tamen loquendi Concilij innuit præceptum esse à sola Ecclesia; si enim agnosceret diuinum, non debuisset præmittere, cum id ad redarguendos hæreticos multum iuuisset.

7. Confirm. Concilium post verba citata dicit, tam quod Dominum ita fecisse credatur; quibus verbis indicat inter cetera motiua præcepti Ecclesiastici esse Christi factum scilicet citra præceptum, quod ipsum indicatur in Florent. Secundo, quia est magis conformis canonis, Cum omne, qui est Iulij Pape, vbi dicitur aquam debere permisceri in calice, iuxta canonum præcepta, quibus verbis solum præceptum Ecclesiasticum insinuat. Et ita hanc sententiam præter Doctores citatos tenet etiam Valquez tom. 3. in 3. part. disp. 177. cap. 2. Suarez tom. 2. disp. 45. sect. 2. Ochagauia de Sacram. tract. 1. de Euchar. q. 10. n. 6.

8. Nec obstat dicere, Christus consecrauit in vino aqua mixto: ergo vinum aqua mixtum est materia necessaria ad valorem consecrationis. Consequentia patet, quia ex eo deducimus, vinum vitis, & panem triticum, esse materiam necessariam ad valorem consecrationis, quia Christus in eis consecrauit. Secundo, quia si mixtio aquæ cum vino non est necessaria ad valorem consecrationis, ergo permittendus est Armenis mos consecrandi in solo vino absque aqua, sicut Græcis permittitur mos consecrandi in fermentato.

9. Non, inquam, hæc obstant: nam respondeo concedendo Christum in vino aqua mixto consecrasse; negamus tamen eo suo facto ad id nos obligasse: quia non tenemur Christum imitari quoad omnia, quæ pertinent ad consecrationem, & administrationem Sacramentorum, sed tantum quoad substantialia, quale non est miscere aquam vino consecrando.

10. Vnde ex his ad quæstum principale respondendum est, posse Pontificem in hoc præcepto, urgente causa, dispensare. Et in terminis tenet Hurtadas de Sacram. disp. 11. de Euchar. diff. 11. in fin. Præpositus in 3. part. quæst. 74. art. 7. num. 54. & Amicus in cursu Theolog. tom. 7. disp. 16. sect. 4. num. 49.